

O'ZBEKISTONDA ELEKTR TRANSPORT VOSITALARINI SOTISH VA FOYDALANISHNI RAG'BATLANTIRISH YO'LLARI

Choriyev Jahongir Abdimo'min o'gli

(Toshkent davlat transport universiteti doktoranti)

Islamov Elyor Bozorboy o'gli

Toshkent davlat transport universiteti doktoranti

Raximbayev Zaxidjan Niyazmatovich

Toshkent davlat transport universiteti assistenti

Abstract: Tabiiyki, O'zbekistonda elektr transport vositalarini sotish va foydalanishni rag'batlantirish muhim masalalardan biri. Bu mavzu yuqorida aytilgani kabi, dunyoda ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Elektr transport vositalari, ekologik xavfsizlik va transport sohasini rivojlantirishning yangi tendensiyalari bosqichida turibdi. O'zbekiston esa, bu xususiy transport vositalaridan foydalanishni kengaytirish va ularni rivojlanish jadalligini oshirishni hohlaydi. Shu sababli, O'zbekiston hukumati davlat siyosatini "yashil energiya"ga qaratishga qaror qildi va bu oqim asosida yangi investitsiyalar ritirilmoqda. Elektr transport vositalarining ko'pincha foydalanishini rag'batlantirish uchun, ularga narxlarning kamaytirilishi, korporativ kreditlar, hamkorliklar va ilmiy-tadqiqot ishlar, mustaqil energetika iste'moli va infrastruktura rivojlanishi kabi bir nechta yo'llar mavjud. Bularning barchasi elektr transport vositalarining rivojlanishiga va ulardan foydalanishni rag'batlantirishda muhim ahamiyatga ega. Bu esa, ekologik xavfsizlikning muhim masalalaridan birini hal qilishga va transport sohasini yanada rivojlantirishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: elektr transport vositalari; ekologik xavfsizlik; yashil energiya.

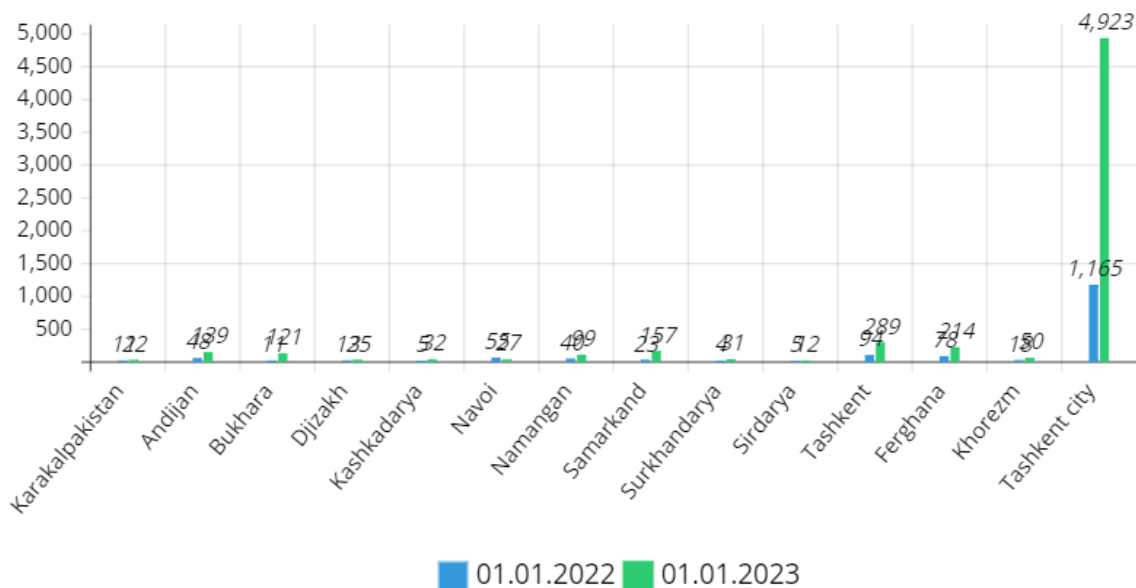
Abstract: Of course, promoting the sale and use of electric transport vehicles in Uzbekistan is one of the important issues. As mentioned above, this issue is gaining importance in the world as well. Electric transport vehicles are at the forefront of new trends in developing ecological safety and transportation. Uzbekistan also aims to increase the use of these special transport vehicles and accelerate their development. Therefore, the government of Uzbekistan has decided to adopt a state policy of "green energy" and new investments are being made in this direction. To promote the widespread use of electric transport vehicles, several ways are available such as reducing their prices, corporate loans, cooperation and research, independent energy use, and infrastructure development. All of these are essential for the development and promotion of electric transport vehicles, which is crucial for solving ecological safety issues and further developing the transportation sector.

Keywords: electric transport vehicles; ecological safety; green energy.

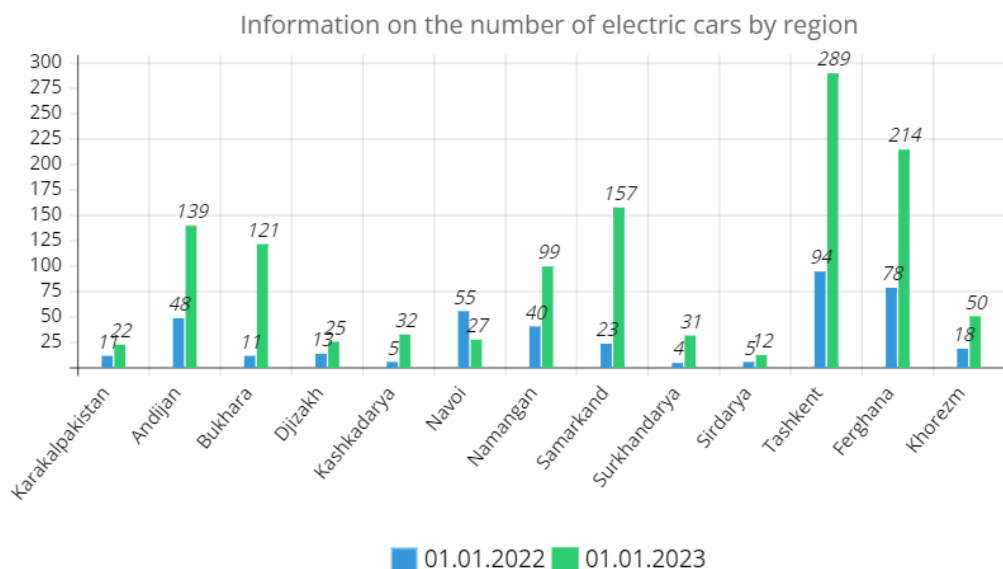

O'zbekistonda elektr transport vositalaridan foydalanish samaradorligi yildan-yilga oshib bormoqda. Reaspublikaga elektromobillarning kirib kelganiga ikki yil ham bo'lmagan bo'lsada, ularning sotuv hajmi dastlabki yilga qaraganda sezilarli darajada oshgan. Elektr transport vositalari ekologik va samarali yuritish vositalari hisoblanadi, chunki ularni ishga tushirish yuzasidan energiya sarfi aksariyat yoqilg'i hisobiga harakatlanuvchi transport vositalarining energiya sarfiga nisbatan kamroq ehtimollikni o'z ichiga oladi. Elektr transport vositalarining narxi qimmatligi hozirda ko'plab insonlarning ularni xarid qilishiga imkon bermaydi, shuning uchun ular faqatgina katta shaharlar uchun yaxshi yechim hisoblanadi. Buni quyida keltirilgan ustunli diagrammadan ham ko'rish mumkin.

Information on the number of electric cars in the Republic of Uzbekistan

Bu ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekiston respublikasida 2023 yil 1-yanvar sanasi bilan jami 6151 dona elektromobil sotilgan. Bu son 2022 yilning birinchi yanvar sanasi bilan solishtirilgan 1536 ta elektromobilga nisbatan 4 marta ko'proq. Shundan buyon, Toshkent shahrida hududida 4923 ta elektromobil qayd etilganligi uchun, bu son O'zbekiston bo'ylab jami qayd etilgan elektromobillar sonining 80% ni tashkil etadi. Bu esa Toshkent shahrida elektromobil sotuvlarining O'zbekiston bo'ylab yuqori miqdorda bo'lishi haqida fikr bildirishga imkon beradi.

Bundan tashqari, Samarqand viloyatida 2023 yil 1-yanvar sanasi bilan jami 157 dona elektromobil sotilgan. Bu esa Samarqand viloyatida elektromobil sotuvlarining o'sishi va shu sohada ko'proq investitsiya qilinishing hisobga olinganligini ko'rsatadi.

Qoraqalpog'iston avtonom respublikasi va Surxondaryo viloyati hali ham elektromobillar sotuvi kam bo'lgan hududlar sirasiga kiradi. Bu mintaqalar tomonidan ko'proq qo'llaniladigan avtomobil turlariga o'xshash, elektromobillarning shu viloyatlarda qisqa vaqt ichida kengayishini kutish mumkin.

Shuningdek, O'zbekiston bo'ylab elektromobil ishlab chiqaruvchi kompaniyalar tomonidan samaradorlikni oshirish va o'zlarining mahsulotlariga talabni ko'paytirish maqsadida, investitsiya qiluvchilar soni kengaymoqda. Shu bilan birga, elektr transport vositalariga shaxsiy talab kengayib, O'zbekiston hukumati tomonidan elektr energiya to'plash tizimini rivojlantirish va sifatini oshirishga qaratilgan qadamlar tashlanmoqda.

Shu sababli, maqolada elektromobillarning O'zbekistonda ko'payishiga va ularning samaradorligi bo'yicha yanada tafsilotli o'rganish, ularning foydali xususiyatlarini va eng so'nggi xabarlarini kuzatib borish, shuningdek, qadamlarni kengaytirishga mas'ul bo'lgan shaxslar va tashkilotlarga tavsiyalar berish lozim.

Rivojlangan mamlakatlarga nisbatan O'zbekistonda elektromobillarning tarqalishi nisbatan kam. Elektromobillar sonining ko'payishi bir nechta muammolarni keltirib chiqaradi, masalan, yetarli zararli emissiyalarni kamaytirish uchun qulay sharoitlar mavjud emasligi va akkumulyatorlar va elektr energiya tarmoqlari tizimini ishlab chiqishning zarurlari paydo bo'ladi.

Bundan tashqari, O'zbekistonning yoqilg'ida yuruvchi avtomobil ishlab chiqarish sohasida o'z o'zini ta'minlash kuchi borligini ham hisobga olish lozim, masalan, Rossiyada yoki Yaponiyada bo'lgani kabi.

Barcha qarashlarimizga qaramay, O'zbekistonda elektr transport vositalarining tarqalishi, sayohat qilishni samarali va ekologik qilishga tayyorlanishning yuqori darajasiga erishish uchun katta imkoniyatlar mavjud.

Elektr transport vositalarini sotish va foydalanishni rag'batlantirishga qaratilgan siyosatning amaliy ahamiyatini ko'rsatib, mavzuga oid quyidagi takliflar berishimiz mumkin:

A) Elektr transport vositalarining yuzaga kelishini rag'batlantirish uchun, narxlarni kamaytirilishi kerak. Buning uchun, import qilishning kuchaytirilishi yoki uzoq muddatli ijaraga olishni o'z ichiga oladigan korporativ kreditlar kabi chet elda foydalaniladigan usullar ham ishlatilishi mumkin.

B) Elektr transport vositalarini ko'plab odamlar tomonidan foydalanishini oshirish uchun, ularga murojaat etishning oson yo'llari ko'rsatilishi kerak. Bu esa, ko'p marta tashrif buyurgan kasblarga transport vositalarining to'g'ridan-to'g'ri qayerga borish kerakligini aytib berish va ularga tashrif buyurgan hududlarda birinchi bor foydalanishga imkon berishga yordam beradi.

C) Elektr transport vositalari bo'yicha ishlab chiqarish va rivojlantirish sohasida ko'proq tadqiqot va rivojlanishlar talab qilinadi. Bu uchun, ilmiy-tadqiqot institutlari va yirik transport kompaniyalari orasida hamkorliklar ko'paytirilishi va bu sohaga investitsiyalar keltirilishi muhimdir.

D) Elektr transport vositalarini qo'llab-quvvatlash uchun zaruriy infrastruktura tayyorlash kerak. Bu esa, yuk avtomobillarining ko'p marta ishlatiladigan shahar yo'llarida xarid qilinadigan elektr o'zgaruvchili to'ldirish stantsiyalari, akkumulyatorning chiqishi va yoqilg'i olish stantsiyalari kabi zaruriy ob'yektlarni o'rnatishga yordam beradi.

E) Chet ellarda elektr transport vositalarining yaratilish va foydalanishida amalga oshirilayotgan yaxshi amaliyotlarni o'rganish va bu ko'plab turli chet eldagi ilg'or kompaniyalar bilan hamkorlik qilish kerak.

F) Elektr transport vositalarining yanada rivojlanishi va ko'pgina foydalanilishi uchun nafaqat O'zbekistonda balki, oilaviy mamlakatlarda ham yirik transport

kompaniyalari va hukumatlari bilan hamkorlik qilish lozimdir. Bu esa, o'zaro ta'sir va iqtidor almashishga yordam beradi.

Ushbu takliflar asosida, elektr transport vositalarini sotish va foydalanishni rag'batlantirish uchun, narxlarni kamaytirish, uzun muddatli ijaraga olishni rag'batlantirish, zaruriy infrastruktura yaratish, amaliyotlarni o'rganish, ilmiy-tadqiqot institutlari va yirik transport kompaniyalari bilan hamkorliklar va investitsiyalar kiritish kabi qadamlar katta ahamiyatga ega. Shu bilan birga, elektr transport vositalari ekologik muammolarga yechim topish uchun eng yaxshi yechimlardan biri bo'lib, uning yuqori darajada sotilishi va foydalanilishi aholining sog'lom dunyoqarashi bilan bog'liqdir. Shu sababli, elektr transport vositalarini sotish va foydalanishni rag'batlantirishga qaratilgan muammolar yechilishi uchun, ushbu takliflar amalga oshirilishi zarurdir.

ADABIYOTLAR:

1. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Жамоат хавфсизлиги департаменти Йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати маълумотлари
2. Э Абдусаматов, Н Турсунов, Ш Ўткиров (2023). ЙЎЛ ҲАРАКАТИ ХАВФСИЗЛИГИНИ ОШИРИШ БЎЙИЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР. SUSTAINABILITY OF EDUCATION, SOCIO 1 (6) 84-88.
3. S Shamshir, A Erkinjon, R Baxtiyor (2023). YO'L-TRANSPORT HODISALARINI OLDINI OLISHDA INTELLEKTUAL TIZIMLARNING O'RNI. MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH 2 (20) 87-91.
4. SX Shermatov, SSO Utkirov, EXOGL Abdusamatov (2023). TRANSPOR SOHASIDA YUZAGA KELGAN MUAMOLARNING EKOLOGIYAGA TASIRI (avtomobil transporti). Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences 3(2) 702-709.
5. ШК Хакимов, РГ Саматов, СС Ражапова, ДА Абдураззакова, Э Абдусаматов, Ш Аbruев (2022). СНИЖЕНИЕ КОЛИЧЕСТВА ВЫХЛОПНЫХ ГАЗОВ ТРАНСПОРТНЫХ СРЕДСТВ ПУТЁМ КОМПЬЮТЕРНОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ ПЕРЕКРЕСТКА. Экономика и социум 9 (100) 715-724.
6. S Abruyev, E Abdusamatov, J Choriyev (2022). Impact of Technical Means on Road Traffic Accidents. Nexus: Journal of Advances Studies of Engineering Science 1(3), 35-39
7. E Abdusamatov, S Abruyev, N Tursunov (2022). Evaluate the Economic Efficiency of Fuel Consumption of Vehicles at an Intersection. Nexus: Journal of Advances Studies of Engineering Science 1(3), 49-45.
8. O'G, J. R. Y. R., O'G'Li, A. E. X., & Hamroyevich, T. N. (2021). HAYDOVCHILARNI TAYYORLASHDA RAQAMLI O'ZBEKISTON 2030 DASTURINI JORIY

ETISH. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 1(9), 749-754.

9. Ў Исоханов, Э Абдусаматов, С Турдибеков (2022). ЕНГИЛ ВА ЮК АВТОМОБИЛЛАР ИШТИРОКИДАГИ ЙТХ ТАҲЛИЛИ. IJODKOR O'QITUVCHI 2 (24), 216-219.

10. Ў Исоханов, Э Абдусаматов, С Турдибеков (2022). ПИЁДА ИШТИРОКИДА ЁНЛАНМА МАСОФА САҚЛАНМАСДАН СОДИР ЭТИЛГАН ЙТХ ТАҲЛИЛИ. IJODKOR O'QITUVCHI 2 (24), 220-222.

11. S Utkirov, E Abdusamatov, B Raxmanov (2023). ORGANIZATION OF TRAFFIC AT UNCONTROLLED INTERSECTIONS. Евразийский журнал академических исследований 3 (2 Part 2) 57-65.

12. Э Абдусаматов, Н Турсунов, Ш Ўткиров (2023). ЙЎЛ ҲАРАКАТИ ХАВФСИЗЛИГИНИ ОШИРИШ БЎЙИЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР. SUSTAINABILITY OF EDUCATION, SOCIO 1 (6) 84-88.

13. S Utkirov, E Abdusamatov, B Raxmanov (2023). ORGANIZATION OF TRAFFIC AT UNCONTROLLED INTERSECTIONS. Евразийский журнал академических исследований 3 (2 Part 2) 57-65.

14. Б Рахмат, Э Абдусаматов, Ш Шерматов (2022). ТОШКЕНТ ШАҲРИ КЎЧАЛАРИДА ТАРТИБГА СОЛИНМАГАН ПИЁДАЛАР ЎТИШ ЖОЙИДА ЙЎЛ-ТРАНСПОРТ ҲОДИСАЛАРИНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ. IJODKOR O'QITUVCHI 2 (24) 44-47.

15. D Abdurazakova, S Utkirov (2023). ORGANIZATION OF TRAFFIC AT UNCONTROLLED INTERSECTIONS. Science and innovation in the education system 2 (4), 8-10.

16. S Utkirov (2023). YO'L HARAKATI XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA YANGICHA MEKANIZMLARNI ISHLAB CHIQUISH. Академические исследования в современной науке 2 (4) 71-73.